

RAAP-NOTITIE 1316

Plangebied Jachthavendyk te Balk
Gemeente Gaasterlân-Sleat
Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
booronderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Gaasterlân-Sleat

Titel: Plangebied Jachthavendyk te Balk, gemeente Gaasterlân-Sleat; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: september 2005

Auteur: dr. G. Aalbersberg

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\GAJA\N01316-GAJA.doc

Projectcode: GAJA

Projectleider: drs. H.W. Veenstra

Projectmedewerker: drs. T.A. van den Berg

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Gaasterlân-Sleat
- *aanleiding onderzoek*: aanleg nieuw bedrijfskavel
- *datum uitvoering veldwerk*: 20 juni 2005

Locatiegegevens

- *plangebied*: gelegen ten zuiden van de Jachthavendijk en de Luts, ten oosten van de jachthaven en bungalowpark 'Sleatemar'.
- *plaats*: Balk
- *gemeente*: Gaasterlân-Sleat
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 15E
- *plangebied in gebruik als*: grasland
- *oppervlakte plangebied*: 1,2 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 168.925/546.140

Onderzoeksvragen

Wat is de mate van bodemverstoring in het plangebied? Komen er dekzandruggen of -opduikingen voor waarin een podzolbodem is ontstaan? Dergelijke locaties waren namelijk gedurende de Steentijd potentieel geschikte verblijfplaatsen. Zijn er aanwijzingen die duiden op de aanwezigheid van (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.cvak.org/php/kna22.php>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: de FAMKE (Provincie Fryslân, 2002) adviseert voor het hele plangebied een karterend onderzoek 1 (booronderzoek met een dichtheid van 12 boringen per hectare) voor de periode Steentijd-Bronstijd. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen wordt voor het gehele plangebied historisch en karterend onderzoek 3 geadviseerd. Hierop toetst de provincie uw plan.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
  - *in plangebied*: geen
  - *in de directe nabijheid (< 300 m)*: ARCHIS-waarneming 48550 betreft een Romeinse munt en 2 vroeg-middeleeuwse schijffibulae, waarschijnlijk afkomstig uit opgebrachte grond.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: waardveengronden met een kleidek en zand ondieper dan 1,2m (Stiboka, 1970: code kVz) en moerige podzolgronden met een kleidek en een moerige tussenlaag (Stiboka, 1970: code kWp).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen zijn gezet in een driehoeksgrid met een boordichtheid van 12 boringen per hectare. Incidenteel is het boorgrid verdicht.
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor (3 cm diameter): 22 boringen
- *totaal aantal boringen*: 22
- *minimaal geboorde diepte*: 0,4 m
- *maximaal geboorde diepte*: 1,5 m
- *boorbeschrijvingen*: onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagopeenvolging van beneden naar boven is als volgt. De basis wordt gevormd door een pakket dekzand (lichtgrijsgeel, lichtbruingeel of geel matig fijn zand, zwak tot matig siltig). Alleen in de boringen 5, 9 en 11 is in de top van dit zandpakket is een intacte podzolbodem met een E-t/m C-horizont aangetroffen. Een podzolbodem is een bodem met een uitspoelingshorizont (E-horizont), een inspoelingshorizont (B-horizont) en ongestoord moedermateriaal (C-horizont). Dit duidt er op dat de bodem

gedurende een vrij lange periode goed ontwaterd en begroeid was. In de Steentijd waren dergelijke locaties het meest geschikt voor nederzettingen. In de boringen 15 en 21 is een incompleet podzolprofiel met een B- en een C-horizont aangetroffen. In de overige boringen is slechts lichte bodemvorming aangetroffen of is het bodemprofiel tot in de C-horizont verstoord. Er zijn geen archeologische indicatoren in het dekzandpakket aangetroffen.

In de boringen 3 t/m 7 ligt op het dekzandpakket een 0,15-0,4 m dik veenpakket (donkerbruin tot bruin veen, mineraalarm tot sterk zandig) waarop zich een 0,15-0,3 m dik kleipakket (lichtbruingrijze, zwak humeuze klei, sterk siltig) bevindt. In boring 7 ontbreekt het kleipakket en ligt de bouwvoor op de veenlaag. De top van de bodem wordt in het gehele plangebied gevormd door een bouwvoor van 0,3-0,75 m dikte (bruingrijze tot donkerbruingrijze, zwak tot matig humeuze klei, zwak zandig).

Op het hoogste deel van de dekzandrug, waar de podzolbodem het minst verstoord is (boring 11), is handmatig een klein sonderingsputje (0,5x0,5 m) gegraven. Het opgegraven dekzand is gezeefd over een 2 mm zeef en macroscopisch onderzocht op archeologische indicatoren. Deze zijn hierbij niet aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een bouwvoor op dekzand. Tussen de bouwvoor en het dekzand bevindt zich plaatselijk een dun pakket klei op veen. In het plangebied bevindt zich een dekzandopduiking met een deels intacte podzolbodem. Hierin zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, ook niet in een kleine sonderingsput op het hoogste en minst verstoorde deel van de opduiking.

Aanbevelingen

Voor het plangebied wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen en kunnen de voorziene ingrepen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaren worden uitgevoerd.

- *contactpersoon overheid*: dr. G.J. de Langen (provinciaal archeoloog Fryslân, tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP*: drs. H.W. Veenstra (projectleider, tel. 0512-589140).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Stiboka, 1970. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 15 West (Friese gedeelte) Staveren en 15 Oost Staveren*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

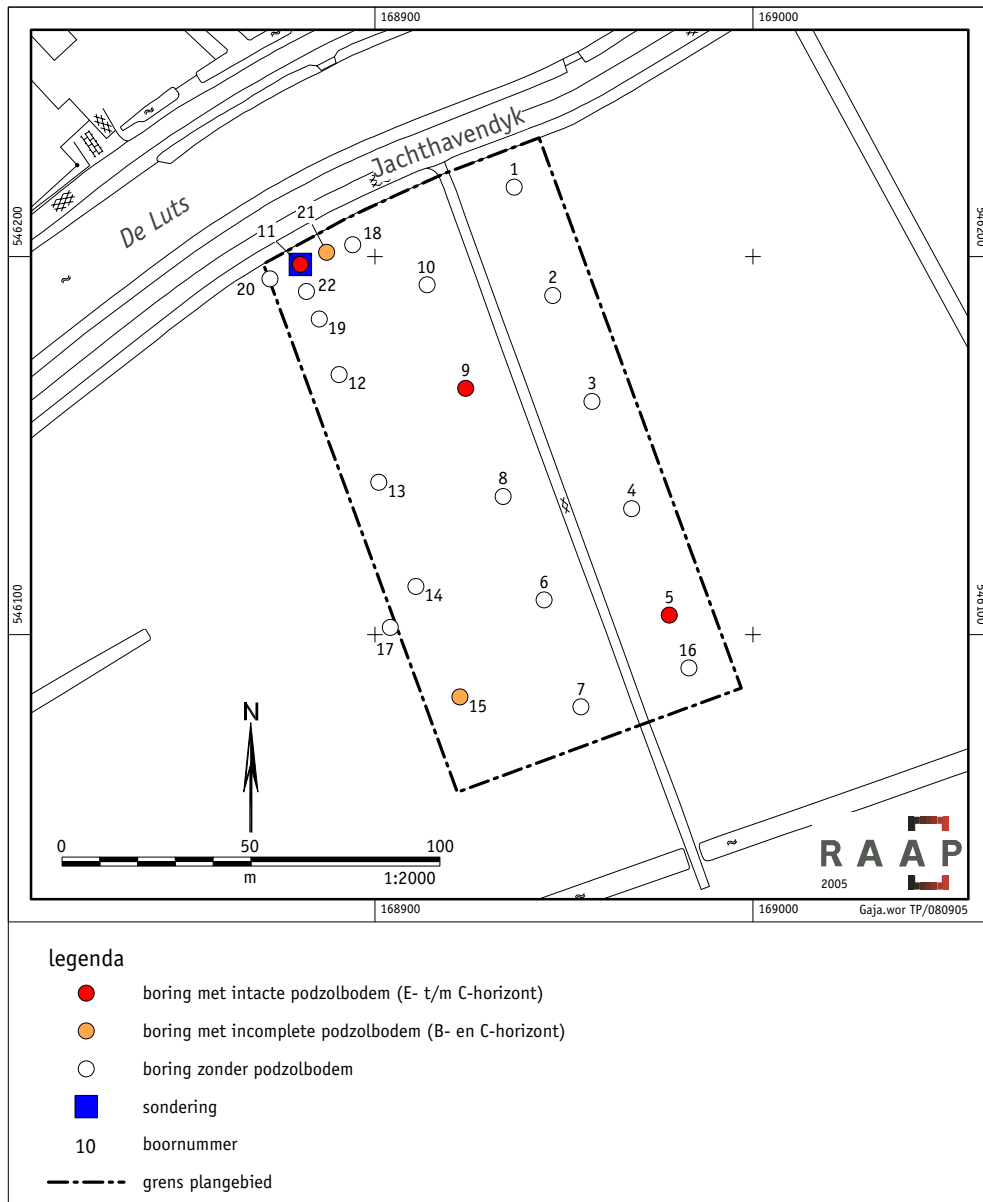
Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

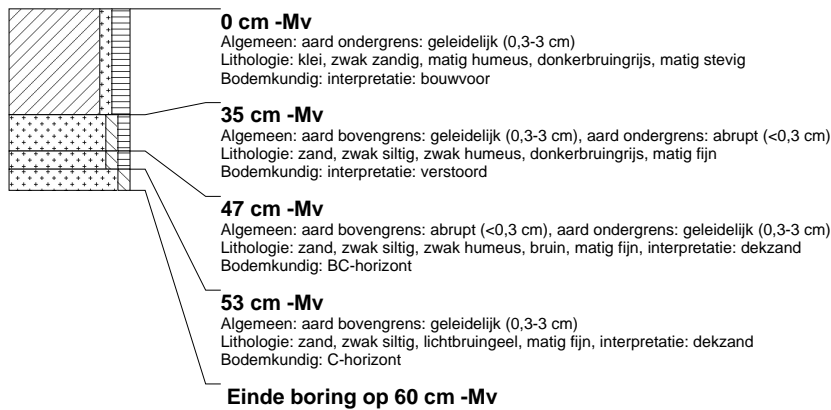
Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

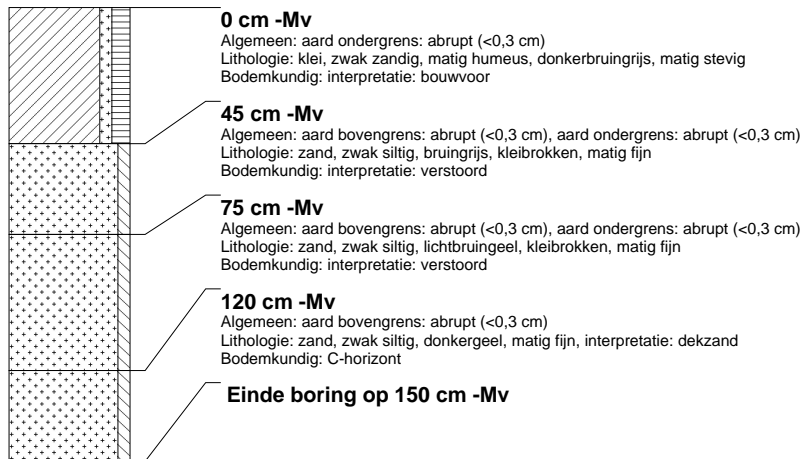

boring: GAJA-1

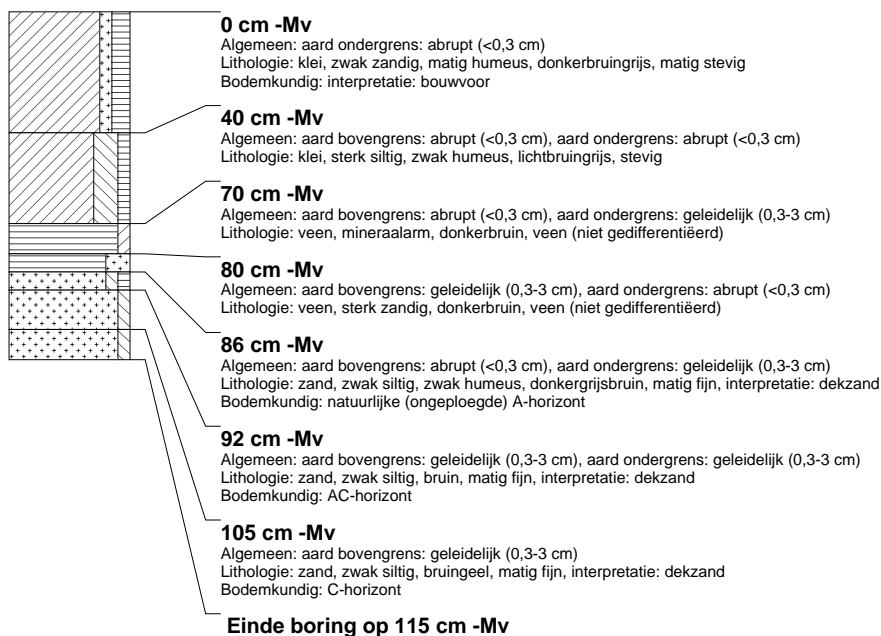
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-2

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

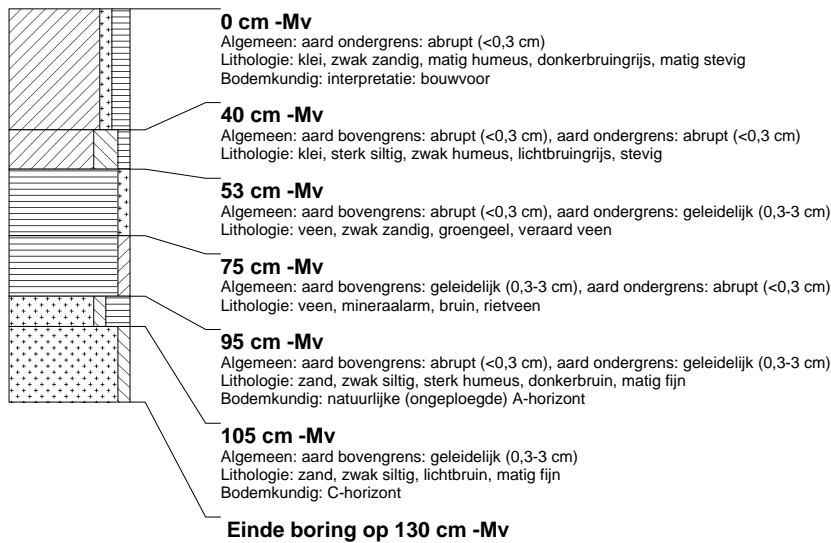
boring: GAJA-3

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

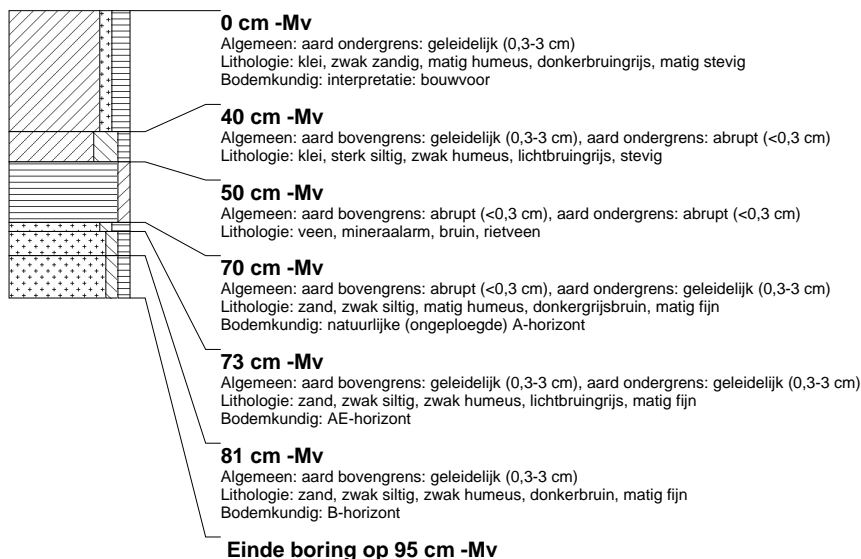

boring: GAJA-4

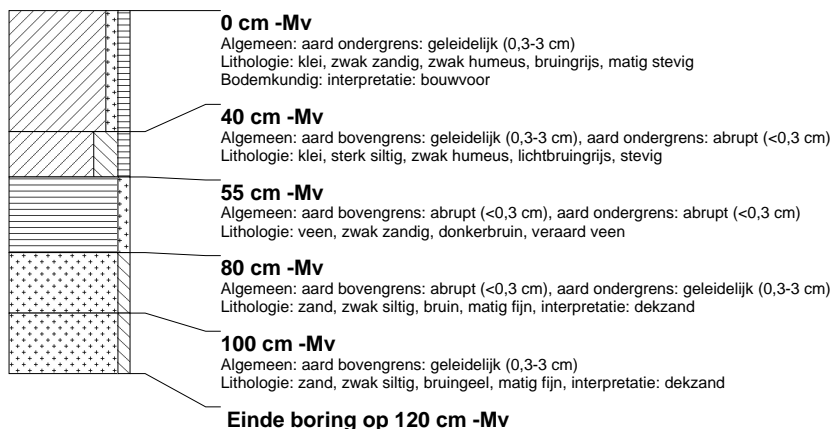
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-5

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

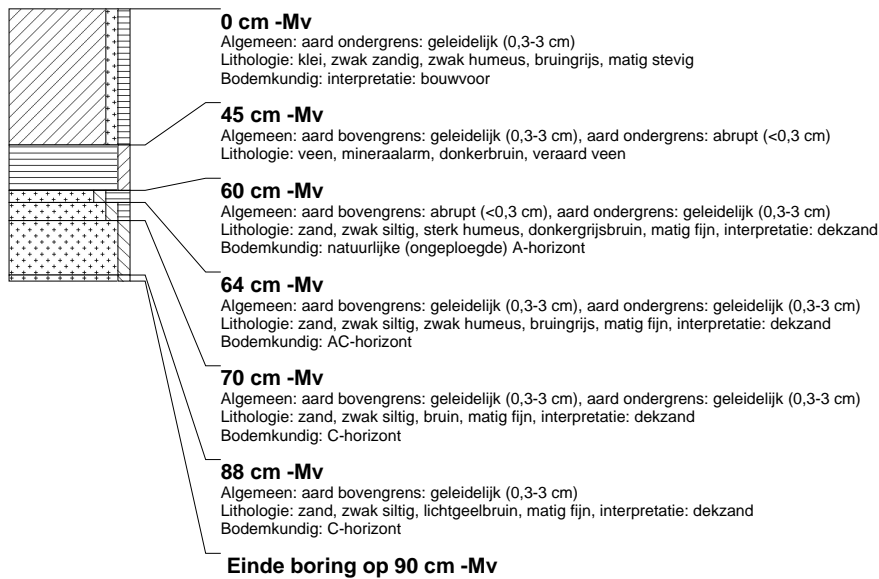
boring: GAJA-6

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-7

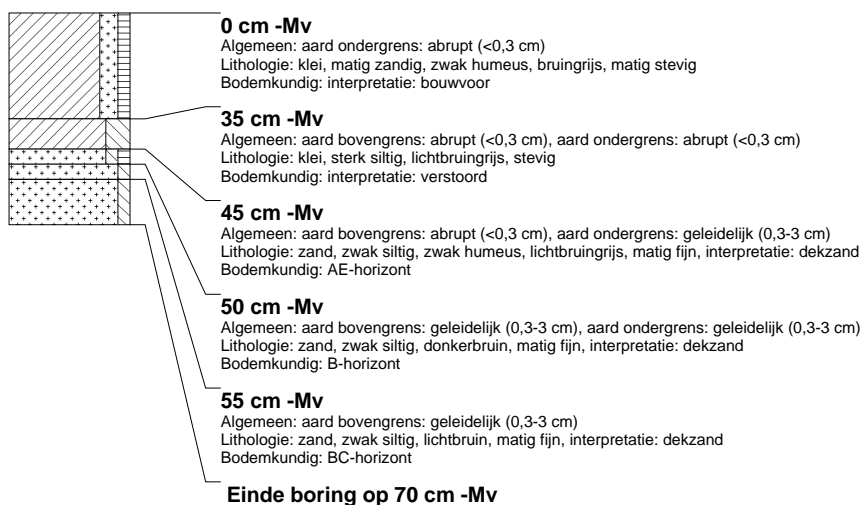
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-8

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-9

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-10

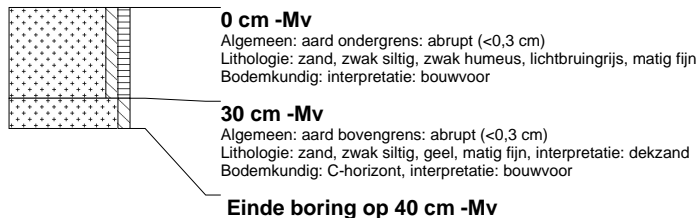
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-11

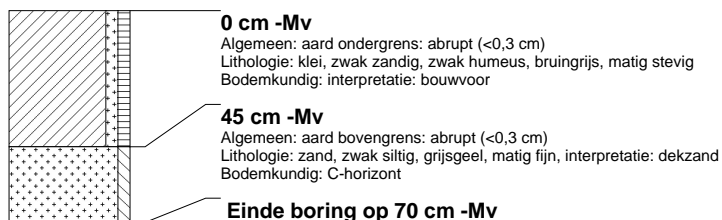
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-12

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

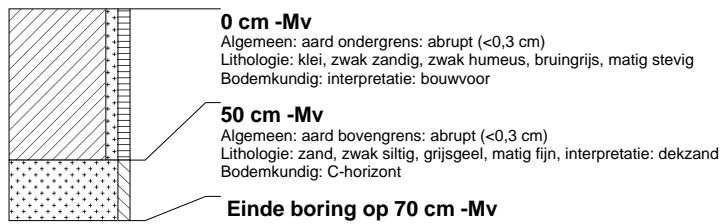
boring: GAJA-13

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-14

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-15

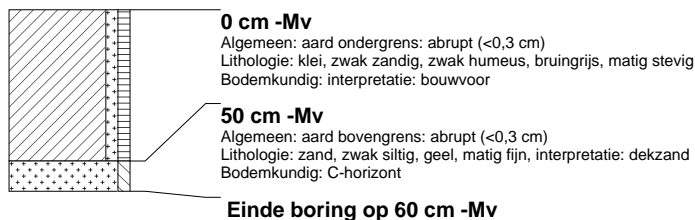
datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-16

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

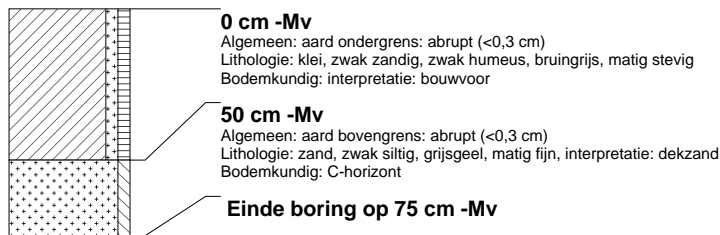
boring: GAJA-17

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

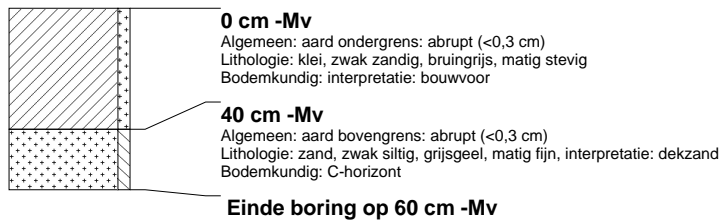
boring: GAJA-18

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

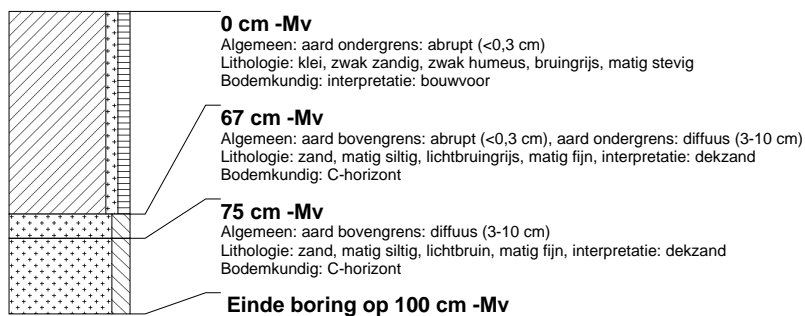
boring: GAJA-19

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-20

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-21

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

boring: GAJA-22

datum: 20-6-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Gaasterlân-Sleat, opdrachtgever: Gemeente Gaasterlân-Sleat, uitvoerder: RAAP Noord

